

บทที่

7

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อ
ส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว
ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด

The Model Development of Creative Tourism in order to Enhance the
Network of Tourism Activities of DVARAVATI Four Provinces

ทินกฤต รุ่งเมือง

Tinnakrit Rungmuang

บทที่

7

การพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริม
เครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด¹The Model Development of Creative Tourism in order to
Enhance the Network of Tourism Activities of
DVARAVATI Four Provincesทินกฤต รุ่งเมือง²

Tinnakrit Rungmuang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการดำเนินการและความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด 2) เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด 3) เพื่อทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้แก่ แบบสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง แนวทางการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

¹งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประเภทบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2557 และทุนสนับสนุนการทำวิจัยประเภทนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีการศึกษา 2557

²นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร (สถานที่ทำงานวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล) โดย รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของการดำเนินการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การเรียนรู้และกิจกรรม อยู่ในระดับมาก และความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต้องการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.59 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี คิดเป็นร้อยละ 18.85 และแหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 13.09 ตามลำดับ 2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้รูปแบบมีชื่อเรียกว่า “KRNS-NONGKHAO Model” 3) ผลการทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามโครงสร้างเพื่อความสมดุลตามหลักธรรมาภิบาล ทำให้สมาชิกทราบถึงแนวทางการกระจายรายได้ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก 4) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมีความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก และถอดบทเรียนพบว่า ความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม มีการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ชุมชน ผู้บริหารในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวภายใน และภายนอกชุมชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ระดับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เครือข่ายกิจกรรม ส่งเสริมเครือข่าย

Abstract

This research aimed to 1) study the operation and demand for creative tourism of 4-province DVARAVATI, 2) create model of creative tourism in order to promote the network of tourism activities of 4-province DVARAVATI, 3) test model of creative tourism in order to promote the network of tourism activities of 4-province DVARAVATI, 4) evaluate and improve model of creative tourist of 4-province DVARAVATI in order to encourage the network of tourism

activities of 4-province DVARAVATI. The samples for the research were 384 tourists both Thai and foreigners of 4-province DVARAVATI. The tools used in data collection were synthetic model of document, SWOT Analysis, focus group discussion, and questionnaire. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results of the research were: 1) in respect of the creative tourism operation of DVARAVATI, Thai and foreign respondents were of the opinion that participation of the community, potentiality of tourism, learning, and activities were of a high level, and in respect of the demand for the creative tourism, Thai and foreign respondents needed natural tourism of the highest level, representing 57.59%; cultural and traditional tourism, representing 18.85%; and local attractions tourism, representing 13.09%, respectively; 2) the development for creative tourism model was the “KRNS-NONGKHAO Model” 3) the success factors for the model of creative tourism were the model of creative tourism management in accordance with the structure of a balance of good governance, participative networks in the levels of province and community; 4) the evaluation and improvement of creative tourism model of the respondents was at high level. In addition, the overall opinion of those involved with the model of creative tourism so as to promote the tourism activity network of 4-province DVARAVATI was at high level. It was also found that the success of the network of tourism activities relied on the use of information technology for public relations in the communities, the supports of the community administrators and concerning public offices for the tourism networks of inside and outside communities, and the participatory process at the community and the public sector levels.

Keywords : Creative Tourism, Network of Activities, Enhancing the Network

บทนำ

แนวโน้มการท่องเที่ยวโลก องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : UNWTO) ได้พยากรณ์ว่าเมื่อถึงปี พ.ศ.2563 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออก แปซิฟิก และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการตลาด กลุ่มประเทศ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน (BRIC) มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีศักยภาพในการส่งออกนักท่องเที่ยวในอนาคต พร้อมทั้งการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงและวิกฤตในหลายด้าน ซึ่งศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยจากการจัดอันดับของ The Travel & Tourism Competitiveness ในปี พ.ศ.2550 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 43 ของโลก ปี พ.ศ.2551 ชัยชนะมาอยู่ในอันดับที่ 42 ของโลก ปีพ.ศ.2552 ชัยชนะมาอยู่ในอันดับที่ 39 ของโลกและปีพ.ศ.2553 - 2555 อยู่ในลำดับที่ 41 ของโลก ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีทรัพยากรพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวหลากหลายกระจายอยู่ในทุกจังหวัด และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีความสวยงามติดระดับโลกมีเอกลักษณ์ต่างจากภูมิภาคอื่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำยุทธศาสตร์แผนงานฟื้นฟูวิกฤตการท่องเที่ยวระยะสั้นและระยะยาว และจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555 - 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน และเพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขัน เกิดการสร้างรายได้ และการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (สมาคมการตลาดท่องเที่ยวไทย, 2555, ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักสถิติแห่งชาติ, 2555)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้นำกำหนดพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรมให้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ อันนำไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative

Tourism)” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่ได้ทดแทนการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ สิ่งท้าทายสำหรับผู้ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การสร้างมูลค่าและคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรมและวัตถุที่มีในท้องถิ่น และสามารถทำให้ผู้มาเยือนตระหนักถึงมูลค่าและคุณค่านั้น ๆ ว่ามีความแตกต่างจากสินค้าและบริการทั่วไปอย่างไร การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงมักถูกโยงใยเข้ากับการเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ผู้มาเยือนมีความเข้าใจในอัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มิได้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ทำให้การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยสนับสนุนอัตลักษณ์ (Identity) ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ตลอดจนกระตุ้นการบริโภควัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ของผู้คนท้องถิ่นด้วยเหตุนี้การจัดหมวดหมู่การท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมองทั้งในภาคผู้ผลิตและผู้บริโภคไปพร้อมกัน (ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ, 2553 : 27-33) จึงสามารถอธิบายได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจและส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้น

กลุ่มทวารวดี ประกอบด้วยจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี ตามกรอบสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 เป็นเมืองทางประวัติศาสตร์ และเป็นกลุ่มจังหวัดที่เป็นประตูสู่ภาคใต้ อันอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางการค้าของภาคตะวันตกและเป็นชุมชนการขนส่ง การขนถ่ายสินค้ามายาวนาน โดยทางรถไฟ รถยนต์ การขนส่งสินค้าการเกษตรทางน้ำเพื่อเข้าสู่ตลาดในกรุงเทพมหานคร และมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด และมีชื่อเสียงในเรื่องของการท่องเที่ยวทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงสุขภาพ เชิงเกษตรกรรม เชิงวัฒนธรรม เชิงศาสนา และเชิงโบราณคดี ฯลฯ จากการวิเคราะห์ที่ปัจจัยภายใน ปี พ.ศ.2554 และ ปี พ.ศ.2555 จุดแข็ง (Strength) ของกลุ่มทวารวดี พบว่ามีภูมิปัญญาท้องถิ่น และประชาชนชาวบ้านที่หลากหลาย เกษตรกรมีความประสงค์ความรู้ ความสามารถ และการท่องเที่ยวมีแหล่งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติที่โดดเด่น มีการคมนาคมที่สะดวกไม่ไกลจากกรุงเทพฯ โดยเฉลี่ย 100 กิโลเมตร (สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1, 2554) เป็น

ประตูสู่ชายแดนภาคตะวันตกและภาคใต้ มีอุทยานแห่งชาติที่มีความสมบูรณ์
เชื่อมต่อกับพื้นที่ป่าใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีกิจกรรมการท่องเที่ยว
เป็นงานประจำปีที่มีชื่อเสียงซึ่งเหมาะแก่การบริหาร และพัฒนาการท่องเที่ยวให้
สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ ดังที่กล่าวมาได้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทวารวดีมี
ศักยภาพที่จะรองรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงเห็นได้ว่าการ
จัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ยังขาดการจัดการที่ดี และขาดการนำเสนอ
เอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองให้โดดเด่นขาดการนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้
มุ่งหวังการใช้เงินตราในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประการหลัก มุ่งทุนทางเศรษฐกิจ
มากกว่าการใช้ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ขาด
ความสมดุล ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมและพึ่งตนเองได้

ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มท่องเที่ยวทวารวดีนั้น คือ การท่องเที่ยวขาดการ
จัดการ และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการ
ท่องเที่ยวในกลุ่มทวารวดียังขาดการสร้างเครือข่ายร่วมกัน (สำนักบริหารยุทธศาสตร์
กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1, 2554) จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การนำแนวคิด
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว
ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด โดยใช้ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์เป็นฐานการเรียนรู้
และท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยว
และนักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา หันกลับเข้ามาศึกษาจาก
แหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวรูป
แบบใหม่ ผสมผสานความเข้าใจถึงการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต สามารถนำมาประยุกต์
ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ประกอบกับการนำเอกลักษณ์เฉพาะ
และภูมิปัญญาในแต่ละชุมชน ในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี การแต่งกาย และ
อาหารพื้นเมือง ซึ่งเป็นทุนที่มีอยู่แล้วในชุมชนเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ใช้องค์ความรู้ในการศึกษาเป็นเครื่องมือ
ในการพัฒนาประเทศประกอบกับผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด เพื่อการขับเคลื่อน
เชิงนโยบายการท่องเที่ยวบนฐานความรู้ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การ
กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการดำเนินการและความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด
3. เพื่อทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ในครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ดังนั้นขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย ในครั้งนี้ ได้แก่ สภาพของการดำเนินการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

- ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ จำนวนทั้งหมด 11,595,688 คน ข้อมูลจากฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงการตลาดปี พ.ศ.2555 จำแนกรายจังหวัด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556)

- กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการสุ่มโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ 384 คน

- ผู้ให้ข้อมูลหลัก ชุมชนหมู่บ้านหนองขาว ตำบลหนองขาว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดกาญจนบุรี ชาติพันธุ์ไทย จีน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย องค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย คนในชุมชนพื้นที่เป้าหมายที่เป็นผู้ร่วมวิจัย วัด และพิพิธภัณฑ์ในพื้นที่เป้าหมายนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาท่องเที่ยวหมู่บ้านหนองขาวในปี พ.ศ.2556 – 2557

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนากรอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ในกลุ่มทวารวดี ประกอบด้วยจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี ตามกรอบสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1, 2554)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนากรอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีลักษณะของความ เป็นนามธรรมมากกว่าความเป็นรูปธรรม ในความเข้าใจของคนทั่วไปโดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกที่มีก็จะพูดถึงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นหลักทำให้เกิดความสับสนระหว่างคำว่า “เศรษฐกิจวัฒนธรรม (Cultural Economy)” และ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)” อยู่ไม่น้อย ซึ่งความสับสนและความไม่เข้าใจดังกล่าวทำให้การแบ่งประเภทและขอบเขตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในปัจจุบันยังมีความไม่ชัดเจนและเป็นสากล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยสรุปไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2542 : 18-22) โดยภาพรวมความหมายของ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ยังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาแนวคิดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงมี

ความหลากหลาย และยังมีคำจำกัดความที่สร้างความเข้าใจและการยอมรับ
อย่างเป็นทางการหนึ่งเดียวกัน อย่างไรก็ตามมีความหมายอย่างง่ายของ “เศรษฐกิจ
สร้างสรรค์” คือ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์” โดย John Howkins

นรินทร์ สังข์รักษา (2555 : 273 – 292) กล่าวว่า การท่องเที่ยวของประเทศไทย
และประเทศต่าง ๆ ล้วนมีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปตาม
บริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่เกิดจากธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ได้มุ่งเน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Value
Creation) เมื่อธุรกิจท่องเที่ยวทั่วโลกเกิดการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในช่วงเวลาไม่กี่ปี
ที่ผ่านมา อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เสนอขายสินค้าที่สร้างสรรค์และบริการ
เชิงวัฒนธรรมก็ขายตัวในตลาดการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน รายงานประจำปี 2004 ระบุว่า
มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาในยุโรปถึง 416 ล้านคน ขณะที่ภูมิภาคเอเชีย
และแปซิฟิกมีนักท่องเที่ยวเดินทางประมาณ 153 ล้านคน ส่วนทวีปแอฟริกาทั้งหมด
มีนักท่องเที่ยวเดินทางประมาณ 33 ล้านคนต่อปี ภาควัฒนธรรมโดยเฉพาะการ
ท่องเที่ยวมีความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะได้สัมผัสสมรรถกทางวัฒนธรรม
เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์และห้องแสดงศิลปะ (Galleries) งานเทศกาล งานอื่น ๆ ที่
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเข้าชมเช่น ดนตรี ชมการแสดงโอเปร่าใน
เมืองต่าง ๆ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างในแต่ละท้องถิ่นเป็นสิ่ง
ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม (Cultural Tourists) ที่มองเห็นความแตกต่างและตระหนักถึงความเป็น
วัฒนธรรมมากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป

สามารถสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีบทบาทการพัฒนาประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ
รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศมีส่วนช่วย
สร้างเสถียรภาพประเทศ และเสนอขายความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติ
ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อดึงดูดความสนใจ
ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ และมุ่งหวังว่าจะเป็นการกระจายรายได้สู่
ชุมชนอย่างเสมอภาค นอกจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจแล้ว อุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยในการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมที่สร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวผ่านวิถีชีวิต ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในพื้นที่ของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการหรือชุมชนนั้น ๆ จึงต้องมีความรับผิดชอบซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องในการมีความรับผิดชอบต่อร่วมกัน ใน 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อสถานะแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมชุมชน และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และดำเนินการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการดำเนินการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด (Research : R1) โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสาร (Document synthesis) เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เศรษฐกิจสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเตรียมชุมชน และศึกษาพื้นที่ที่วิจัย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้แก่ ศึกษาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยแบบสอบถาม การเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่เป้าหมาย ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด (Development : D1) โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้ ร่างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(Stakeholders) การจัดอบรมความรู้แนวความคิดการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ของชุมชนโดยดำเนินการใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control : A-I-C) การตรวจสอบ และรับรองรูปแบบ โดยแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด (Research : R2) โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้ จัดเวทีเครือข่ายการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในระดับชุมชน ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยกิจกรรมชุมชน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practices : COPs) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อไปปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว (Development : D2) โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้ เป็นขั้นตอนการประเมินผล การใช้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ดำเนินการประเมินความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด และการสรุปบทเรียนจากการดำเนินงาน (Lesson Learned)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพของการดำเนินการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด

นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทวารวดี 4 จังหวัด สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของการดำเนินการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มทวารวดี 4 จำนวน 382 คน เป็นชาวไทย 322 คน คิดเป็นร้อยละ 84.30 และชาวต่างชาติ 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยว / พักผ่อนมากที่สุด การจัดเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น ด้านศักยภาพของการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทวารวดี 4 จังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านการเรียนรู้และกิจกรรม

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด จากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตามระดับยุทธศาสตร์ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2555 – 2559 ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ.2555-2559 ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 และยุทธศาสตร์เทศบาลตำบลหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีความสอดคล้องกันและมีความสัมพันธ์กันตามลำดับ และมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันสามารถแบ่งออกเป็นด้านบริหารจัดการ ด้านการเรียนรู้และกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวได้แก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวการสร้าง ความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านหนองขาว เพื่อให้ผู้ที่มาเยี่ยมชมเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน สามารถใกล้ชิดกับชาวบ้านได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบ้านหนองขาว โดยจะเน้นให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

อาทิเช่น 1) การทอผ้า 2) การทำข้าวซ้อมมือแบบโบราณ 3) การทำข้าวเกรียบว่าว 4) การทำขนมตาล 5) ความเชื่อเรื่องหม้อยาย 6) ศาลพ่อ แม่ 7) การเจียรระโนน 8) การทำขวัญข้าว 9) ฟุ้งนา การทำตาลโตนด โดยกิจกรรมเหล่านี้ จะพานำชมโดย รถอีแต๋น การจัดกิจกรรมเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ และยังเป็น การแลกเปลี่ยน ความรู้ระหว่างผู้ที่มาเยี่ยมชมกับชาวบ้าน

3. ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริม เครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด

3.1 ผลการติดตามและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ระยะที่ 3 (เม.ย.57- มิ.ย.57) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด “KRNS-NONGKHAO Model” ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านโอกาสการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รองลงมาคือด้านเรื่องเล่าชุมชนแห่งความ สร้างสรรค์ และ ด้านธรรมาภิบาลในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ต่อมาคือ ด้านความรู้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ ด้าน ที่พิกัดสัมผัสวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ ด้านองค์กรชุมชนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุด คือ ด้านความจริงที่ผ่านประสบการณ์

3.2 ผลการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวและความร่วมมือของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด จากกระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ ของการสร้างเครือข่ายการ ท่องเที่ยวและความร่วมมือของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด จากการประชุมสัมมนาได้ แนวทางการสร้างเครือข่าย เพื่อเป็นแนวทางการในการกำหนดนโยบายการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และนำเสนอเชิงนโยบายการสร้าง เครือข่ายและความร่วมมือดังต่อไปนี้ 1) ระดับกลุ่มจังหวัด ควรจัดตั้งองค์กร เครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนที่ชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมตามระดับความพร้อม และการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยความสมัครใจมากกว่าการจัดตั้งแบบบังคับ

โดยสำนักบริหารจัดการยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 (กลุ่มทวารวดี) โดยเป็นภาคีขับเคลื่อน และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างต่อเนื่อง 2) ระดับชุมชน ควรจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งชุมชนบ้านหนองขาว เข้าข่ายที่สามารถจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ในด้านการมีฐานความรู้ประวัติศาสตร์ ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการประชาสัมพันธ์ผ่านสังคมเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ Facebook Twitter ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี ได้จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มหลายช่องทาง เช่น หนังสือ วารสาร เว็บไซต์ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้มากยิ่งขึ้น เป็นการสร้างเครือข่ายด้านการประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายต้นแบบที่ผลการปฏิบัติงานอย่างยั่งยืนผ่านเครือข่ายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้วยการศึกษาดูงาน การเทียบเคียง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน

4. การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.1 จากการจัดกิจกรรมการสรุปบทเรียนจากการดำเนินงาน (Lesson Learned) หลังปฏิบัติการ (After Action Review : AAR) เพื่อการสรุปผลการดำเนินงานตามรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ “KRNS-NONGKHAO Model” ผลของการถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติงานและข้อค้นพบที่ได้จากปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การทบทวนกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการบูรณาการรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ที่มีลักษณะที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ และธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาวรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน ศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์ และธรรมชาติและรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว 2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทุกปี และร่วมกันพัฒนารูปแบบการ

จัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวภายในและภายนอกชุมชน 3) สาเหตุที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารในชุมชนให้การสนับสนุน เห็นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมให้มีการสร้างแกนนำทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยช่วยกันรณรงค์ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว ความร่วมมือทุกระดับ ชุมชนต้องรักและหวงแหนวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม รักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองเอาไว้

4.2 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความรู้ที่อยู่ในระดับมาก ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด สรุปได้ว่า ผลการวิจัยมีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพของการดำเนินการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการดำเนินการท่องเที่ยว ซึ่งมีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวพักผ่อน การจัด

เส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวที่ต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และ แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น และความคาดหวังจะได้รับจากการท่องเที่ยว ได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดี อากาศสดชื่น การบริการด้วยความเป็นมิตร มีความเป็นกันเองของคนในชุมชน ความสะอาด สะอาด ปลอดภัยของสถานที่ ความสวยงามของธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่น และการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดขึ้น วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษา (2554) ได้ศึกษาสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการณ์ในด้านพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมตามลักษณะส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม พบว่า สภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน และท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ใช้เวลา 1 วัน ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวมากที่สุดมากกว่า 5 ครั้ง ลักษณะการท่องเที่ยวแบบไป – เข้าเย็นกลับ มีพฤติกรรมท่องเที่ยว วัด โบสถ์ อุทยานประวัติศาสตร์มากที่สุด นิยมท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด แหล่งท่องเที่ยวที่นิยม คือ องค์พระปฐมเจดีย์มากที่สุด มีความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากการสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เรียกว่า “KRNS-NONGKHAO Model” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการอย่างบูรณาการ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ “KRNS-NONGKHAO Model” จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญดังต่อไปนี้ เรื่องความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Knowledge) เส้นทางท่องเที่ยว (Route) ความเป็นธรรมชาติ วิถีไทย (Natural) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Satisfaction) เรื่องเล่าชุมชนแห่งความสร้างสรรค์ (Narration) เรื่องเล่าที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเยี่ยมชม

สิ่งก่อสร้างมรดกวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน และนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัฒนธรรม วิถีชีวิตสามัญและการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น โอกาสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Opportunity) มีองค์กร สถาบันให้ด้านความรู้และสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ในเชิงนโยบายและระดับปฏิบัติการ เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Networking) การรวมกลุ่มของบุคคล กลุ่มบุคคลในชุมชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ของที่ระลึก กลุ่มผ้าทอ กลุ่มที่พักในชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน ธรรมาภิบาลในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Good Governance) ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า การดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามกฎข้อบังคับของกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ต่อนักท่องเที่ยว และกลุ่มสมาชิก การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างสมดุล สามารถคัดค้านกันได้และเปิดโอกาสให้สมาชิกประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจ ความรู้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Knowledge) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและการอนุรักษ์ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชุมชน (Home stay) ที่พักที่อยู่ในชุมชนชนบท นักท่องเที่ยวเข้าพักร่วมกับเจ้าของบ้าน และมีกิจกรรมเพื่อการถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว ประสบการณ์ที่เป็นของแท้ (Authentic Experience) นักท่องเที่ยวได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามวิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่เป็นจริงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์กรชุมชนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Organizing) มีการจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ วันชาติ ศรีสุพรรณ (2553) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มน้ำตาปี เพื่อศึกษา

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ลุ่มน้ำตาปี และเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี พบว่าวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มน้ำตาปีมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้านศาสนา พิธีกรรมและความเชื่อ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพภูมิประเทศทางธรรมชาติแนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3. จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด พบว่าการส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Networking) คือการรวมกลุ่มของบุคคล กลุ่มบุคคลในชุมชนทั้งที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ของที่ระลึก กลุ่มผ้าทอ กลุ่มที่พักในชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ระเบียบพรณ ทงห่อ และคณะ (2551) ได้ศึกษาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับทุกภาคส่วน ฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้ชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตระหนัก และเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเสนอแนะแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางอย่างเป็นรูปธรรม พบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ หลายรูปแบบได้แก่ การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพืชผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม และการให้บริการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น จุดเด่นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ยังคง

ความเป็นธรรมชาติ เอกลักษณ์ของชุมชน สินค้า OTOP ที่มีชื่อเสียง การคมนาคมที่สะดวก และความโดดเด่นในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตริมน้ำ

จากผลการวิจัยการสร้างเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ยังพบการรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการมีผู้นำเข้มแข็งที่มีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษา (2555) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืนในจังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการเทียบเคียงชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 ท่วง 2 เงื่อนไข ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการเทียบเคียงปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียนในการมีส่วนร่วม มีผู้นำเข้มแข็ง สมาชิกร่วมมือ โครงสร้างองค์กร เทคโนโลยี ความรู้ ทักษะ/ความสามารถ การจัดการ วัฒนธรรมองค์กร จิตอุทิศ และทุนชุมชน ส่วนปัจจัยความล้มเหลว ได้แก่ ความอิจฉา ความขัดแย้งกันของสมาชิกและชุมชน การขาดความร่วมมือ และผลประโยชน์ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการตั้งอยู่บนพื้นฐานเดิมของชุมชน ยึดหลักภูมิสังคม ผลประโยชน์ของชุมชน และความคุ้มค่ามากกว่าความคุ้มทุน

4. จากการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่าการสรุปบทเรียนจากการดำเนินงาน (Lesson Learned) และสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีปัจจัยต่าง ๆ การทบทวนกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการบูรณาการรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่หลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์และธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน ศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์ และธรรมชาติ พิพิธภัณฑ์ การ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ และธรรมชาติ เน้นกิจกรรมที่เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ตรงต่อนักท่องเที่ยว รักษาอัตลักษณ์ของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวปัจจัยแห่งความสำเร็จ ควรมีการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทุกปี และร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวภายในและภายนอกชุมชน สอดคล้องกับ คุณเข้มชาติ เหล่ารัตนเรืองชัย ผู้แทน ททท.สมุทรสงคราม กล่าวว่า

“การจัดตั้งองค์กรเครือข่ายชุมชน อาจไม่ต้องมองถึงผลตอบแทนที่เป็นจำนวนเงิน ในช่วงแรกมาในลักษณะอาสาสมัคร พอแหล่งท่องเที่ยวเริ่มเข้มแข็งรายได้จะกระจายกลับคืนสู่ชุมชน”

ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ (2553) ได้ศึกษาระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ เพื่อสร้างแนวทางและแบบแผนการศึกษา พัฒนาและดำเนินการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ตรงกับความต้องการปัจจุบันและอนาคตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดเล็กในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษาที่สำคัญโดยเฉพาะการเรียนรู้

ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมและยั่งยืนนั้น ควรจะต้องมีการดำเนินการตามรูปแบบ (Model) ดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งบูรณาการตามอัตลักษณ์ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรเริ่มจากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการในชุมชนและจัดตั้งกลุ่มอย่างถูกต้องระเบียบของสหกรณ์จังหวัดกาญจนบุรี และการสร้างกิจกรรมที่ดึงดูดความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวตามวิถีของชุมชน องค์กรเครือข่ายควรส่งเสริมสนับสนุนชุมชนและผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้ทันต่อกลไกการตลาดและตามความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว

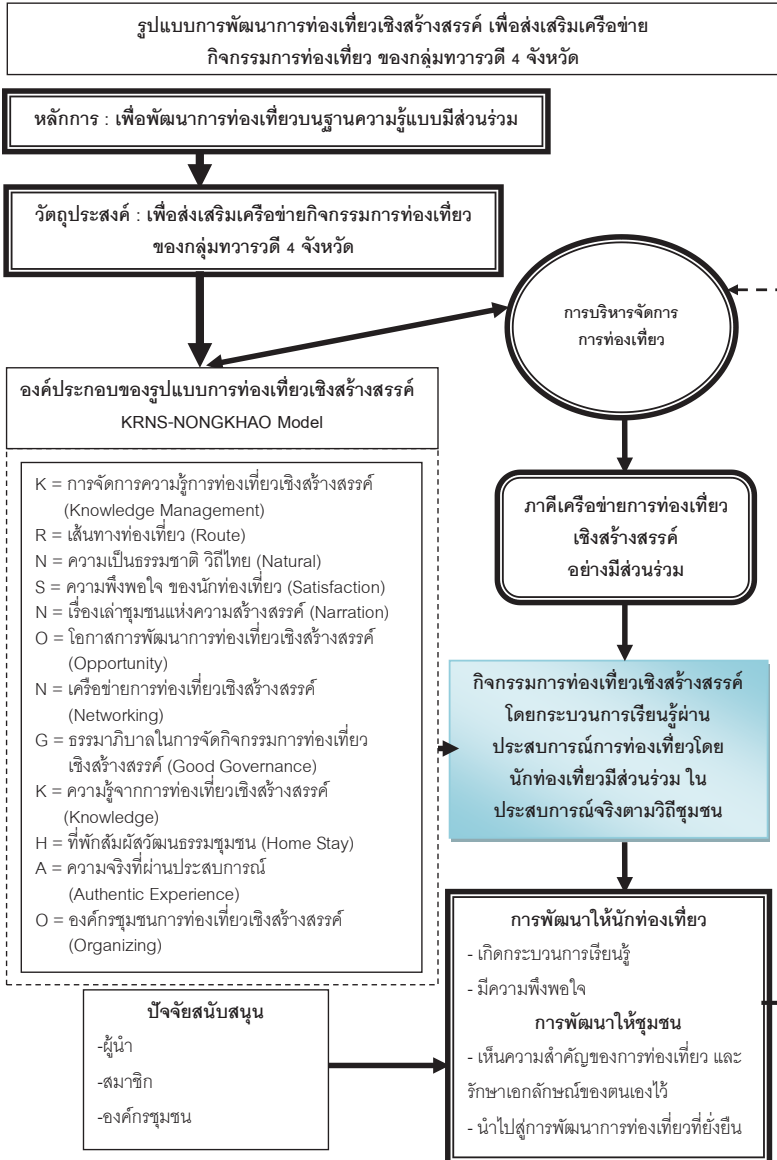
1.2 ชุมชนควรมีรูปแบบการสืบทอดตำแหน่งผู้นำ การจัดการองค์ความรู้จากผู้ที่มีดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภายนอกชุมชนหรือในรูปแบบอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.2 ควรวิจัยรูปแบบการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวทวารวดี 4 จังหวัด สู่การเปิดประชาคมอาเซียน

2.3 ควรวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยววิถีไทย ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- นรินทร์ สังข์รักษา. 2554. “Green Code กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : รากฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.” เอกสารประกอบการประชุม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ร่วมกันพัฒนาเพื่อปวงประชาเป็นสุข เกิดใต้อาคารชั้น วันที่ 13-14 กรกฎาคม 2554 ณ ห้องประชุมหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. 2554. การศึกษาสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรินทร์ สังข์รักษา และ สมชาย ลักขมานุรักษ์. 2555. รายงานการวิจัย “เพื่อพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืนในจังหวัดราชบุรี.” สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ. 2553. รายงานการวิจัย “ระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. 2551. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันสาด ศรีสุวรรณ. 2553. “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี.” ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักสถิติแห่งชาติ. การจัดอันดับโลกด้านการท่องเที่ยว. <http://www.nic.go.th/gsic/index.php>. 20 ธันวาคม 2554.
- สมาคมการตลาดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แนวโน้มการท่องเที่ยวในอนาคต. <http://www.attm.biz/>. 21 ธันวาคม 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ม.ป.ป. ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559). กรุงเทพมหานคร : สหมิตรพรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1. ยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1. <http://www.techcare.co.th/osm/> 17 มกราคม 2555.